

ZPRÁVY

RUKOPISNÉ SPOLEČNOSTI

Vydává společnost rukopisná. — Řídí redakční kruh. — Vychází nejméně čtyřikrát do roka. — Nákladem vlastním, v gen. komisi nakladatelství Ot. Janáček nást., Praha II., Palackého 11. — Příspěvky atd., adresujte Společnosti, Praha I., Konviktská 5. Čís. šek. účtu: Praha 4501. — Tiskne a expeduje knihtiskárna Ot. Janáček nást., Praha II., Palackého 11. — Dohlédací pošt. úřad Praha 25. — Používání novin. známek povoleno výnosem řed. pošt. a telegrafů v Praze č. 252.769/VII-1925 a 15.581/VII-1936. — Cena jednoho čísla K 2.—, pro členy Společnosti zdarma.

Řada II.

V PRAZE 24. dubna 1939.

Číslo 2.

RZK jsou pravé.

Bedřich Říha:

Alibi Václava Hanky.

Po Flajšhansově vyloučení Jos. Lindy ze »spolupadělání« RZK s Václavem Hankou zbývá Hanka jako jediný »padělatel« RZK. Období, v němž by byl Hanka **mohl a musil** »padělati« Rukopisy, spadá do doby od konce srpna 1814, kdy se Hanka vrátil z Vídně do Prahy, do dne nálezu RK 16. září 1817 a u RZ podle docenta Oberpfalcera do konce listopadu 1817. Hanka na štěstí uložil v Museu a zachoval ve své tamtéž uložené literární pozůstalosti všechny dokumenty své tehdejší činnosti. Jsou to: Hankovým charakteristickým stojatým písmem psané koncepty textů Starobylých Skládání (koncept 6. dílu Tkadlečka jsem nenašel) i s censurními záznamy, jdoucími do dne 12. VIII. 1817, dále originály přijatých a koncepty odeslaných dopisů, vysvědčení a j. (O Hankově písmu tvrdí se mylně, že psal stojatě až od nálezů RK.) Bohužel není Hankova celá pozůstalost popsána; v popsané korespondenci scházejí velmi důležité koncepty odpovědí na dopisy Kopitarovy. Ač jsem dosud v Národ. a univ. knihovně a v Nár. Museu mimo knihy probádal jen část Hankovy pozůstalosti, mohu prohlásit již dnes na obranu cti českého národa a jeho buditelů jako bývalý soudce z povolání: Hanka vyvinul v oné době tolik dokumentované jiné činnosti, že mu nezbyl čas, jehož by bylo potřeba na přípravu a provedení »padělků« RKZ. Tvrdí-li se tedy, že V. Hanka »padělal« RKZ, musím to prohlásit jako soudce, mírně řečeno, za »osudný omyl«.

Prokazují to tímto stručným přehledným vylíčením Hankovy **skutečné** činnosti v oné kritické době.

Hanka se narodil 10. VI. 1791, šel na studia do Hradce Králové ve 13 letech, do Prahy v 18 letech a studoval práva r. 1812—16 a to druhý ročník 1813 až 1814 ve Vídni, ostatní v Praze. Na konci každého běhu udělal zkoušku se »známkou první«, jen r. 1816 opakoval zkoušku z obou běhů a to 14. VI. a 6. VIII. Ve Vídni začal se učit rusky čist u Kopitara před 10. dubnem 1814, stal se pak 27. IX. 1816 tlumočnickem ruštiny u pražského kriminálního soudu a působil na př. jako tlumočnick v srpnu r. 1816 po

15 dnů s pochvalou a r. 1817 v březnu po dva dny. Mimo latinu, řečtinu, němčinu, srbsčinu a ruštinu uměl do konce r. 1823 italsky, anglicky, francouzsky, španělsky, portugalsky, dánsky a švédsky. Před 22. X. 1818 navštěvoval po několik let pilně universitní knihovnu. Od r. 1815—17 pořádal kursy zv. **české učení** až pro 300 posluchačů a sbíral látku pro Pravopis český, jež vydal v květnu 1817 o 96 stránkách a 2286 řádkách v počtu 1500 výtisků. Prof. Flajšhans i Jakubec chválí tento t. zv. analogický pravopis. V Pravopisu vypočetl Hanka 40 předcházejících českých i německých gramatik českého jazyka o 76 vydáních (čerpal z Pelcla a Dobrovského, sám jich doplnil devět). Ve čtvrtém oddílu uvádí Hanka 1371 ukázkových slov se 687 slovy, je vysvětlujícími. Z prvních jest 1092 slov seřaděno abecedně ve 3 řádkách a sice 133, 854 a 105. Pro tento Pravopis dostal se Hanka do bojů s ypsilonisty, v nichž na konec zvítězil. Palkovičovi odpověděl dvěma letáky (270 řádek). R. 1815 vydal Dvanáctero písní, z nichž 11 se 315 veršů vlastními, a Kratičké vypsání Rusie a jejího vojska o 16 stránkách. R. 1816 vydal II. svazek Dvanáctera písní, z nichž 9 se 309 veršů vlastními, a Prostonárodní Srbskou Muzu do Čech převedenou (stran 34 a 496 veršů se 23 poznámkami), jeho to překlad 8 srbských a dvou ruských písní. Odesláním srbského originálu Pesnarice Dobrovskému po prostředníku ohlásil Kopitar Hankovi teprve 4. ledna 1816. Kdy došla do Prahy a kdy se dostala do rukou Hankových, nevím. Ještě 27. II. se ptá Kopitar Hanky, zda již viděl II. svazek. Hanka psal Kopitarovi před tím 9. I. 1816. A podle metra těchto srbských písní, v českém starším básnictví prý neznámého, »padělal« Hanka (viz Flajšhansovy Poznámky strana 4.) Oldřicha a Jaroslava z RK a celý RZ! Třeba jen, vedle ostatní tehdejší Hankovy činnosti, srovnat ono časové rozpětí od pravděpodobného převzetí Pesnarice Hankou do nálezů RK, by se poznala časová nemožnost použití těchto písní na **prvopočátku** »padělání« jako předlohy pro zbásnění RKZ v novém českém jazyku. Již z toho vyplývá jasně nicotnost tohoto důkazu »padělanosti« »parallelami« (shodami)

s Karadžičovou Pesnaricou. Překlad z ní vyšel 1817, ne 1810.

Nejhlavnější, nejobsažnější a nejzáslužnější práci Hankovou v oné době bylo, že do dne 12. srpna 1817 krasopisně bez jediné opravy **kolmým** písmem opsal a od censury schváleno dostal 30.273 verše a řádky staročeských básní a prosy z rukopisů Hradeckého, Svatovítských, Strahovského, Lobkovického, z pražské univerzitní a vídeňské dvorní knihovny, z majetku Lindova (Píseň pod Vyšehradem) a Dlabačova (List s nebe). Ještě nedlouho před 3. VIII. 1817 kontroloval Hanka v Metropolitní knihovně dříve opsaných 2461 veršů Alexandra, 1527 veršů Alana a všechny kusy z rukopisu ve 4 (bylo mnoho chyb a celé verše vynechané, píše Dobrovskému). Dokonce tenkrát **poprvé** si opsal Radosti P. Marie, Na nebevzetí P. Marie, Modlitby ve verších, Legendu o svaté Dorotě a Zdrávas. A z této legendy, jakož i z Mořské hvězdy prý Hanka čerpal paralely pro RKZ! Opravdu úžasný důkaz »padělanosti«!

Celkem vydal Hanka 30.273 verše a řádky tiskem v pěti dílech Starobylych Skládání. Ale opis těchto básní a prosy nebyl pouze opis diplomatický, nýbrž Hanka hned při opisování opatřil samohlásky čárkami, tečkami a kličkami, jež v originálech nepřicházely, rozdělil sám věty i verše, tyto psané v rukopisech souvisle ne vždy s náznakem počátku nového verše, a opsal vše již svým »analogickým« pravopisem (na př. Rzyecz = Řeč, kmetye = kmetě, gyst = gest (naše jest), slozyl = složil, a pod.). Jedině opis Prokopa z Hradeckého rukopisu, otisknutého v I. dílu, jest jako ukázka opis diplomatického, jenom jeho pravopis je převeden do »analogického«. Kdy Hanka počal s těmi kterými opisy, nemohl jsem dosud zjistiti, ale zakončení opisování zachyceno je v Hankových konceptech censurními zápisy z r. 1817.

Podle umístění censurních záznamů v Hankových konceptech přepisů (musejní značka IV H 10) dostalo se Hankovi r. 1817 »Imprimatur« čili úředního svolení k vytisknutí takto: 1./11. dubna pro 6528 veršů a řádek, 2./30. dubna pro 2792 v., 3./12. června pro 6090 řádek Tkadlečka, 4./9. července pro 1692 v. a ř., 5./12. července pro 2566 v. a ř., 6./30. července pro 8920 v. Tristrama, dopsaných Hankou »4. června 1817 slovo od slova z rukopisu, který... nyní na Strahově se nachází«, a 7./12. srpna pro 1685 v. Celkem dostal »Imprimatur« pro 30.273 v. a ř. Dále jsem objevil na Hankových konceptech těchto staročeských textů tato praesentata censurního úřadu: 19. III. č. 109, 9. VI. č. 268 a 7. VII. 1817.

Těmito censurními daty je Hankovo přepisování těchto textů pro tisk časově určeno do doby od počátku r. 1817 až skoro do polovice července 1817. V tomto roce vykonal Hanka mimo zředeu zmíněné ještě tyto práce: K I. dílu Starobylych Skládání, vyšlému tiskem v červenci, napsal »Úvedení«, datované 10. VI., o 20 tiskových stránkách, a 15stránkové »Vysvětlení zastaralejších a ztmělejších slov«, za použití 430 kartotekových, abecedně seřadovaných lístků s připisováními na ně 669 vysvětlujícími slovy a 592 citacemi míst básní, kde slova ta přicházejí. Sepsal 331 řádku neuveřejněného mluvnického pojednání. Opsal si Dobrovského »Introductio in Institutiones linguae slavicae« na 198 stránkách asi o 4500 řádkách. Tato zaměstnanost ve spojení s ostatní tehdejší činností Hankovou (jaká vyjde plně na jevo z veškeré jeho korespondence, až bude tato probádána) vylučuje, aby Hanka — kdyby byl skutečně padělal RZK — přerušoval opisování staročeských textů svojí práci na padělků RKZ. Musil by jej mít

se všemi předběžnými přípravami hotový již před těmito pracemi z r. 1817, t. j. ve stáří kolem 25 let. V tomto věku a při mladických přirozených ne zkušenostech, neznalostech a neumělostech, při úžasně obsáhlém věcném obsahu básní RKZ, které obsahují poměry a události, v Hankově době neznámé, totiž staré právní poměry, historické události, vojenské a válečnické podrobnosti, místní situace — jako na př. »bránu přes Vltavu«, našimi historiky popíranou, teprve r. 1929 při vykopávkách na pražském Hradě odkrytou —, při celkové jazykové starobylosti češtiny a pravopisů z různých dob, při dodnes nenapodobitelném chemickém složení dvou různých inkoustů, při dokonalé znalosti a obratném provedení písma různých dob a výzdoby obou Rukopisů a konečně při neklamných vnějších i vnitřních známkách starobylosti 36 stran obou originálů je úplně vyloučeno, aby Hanka byl dokázal »sepsati« a »zhotoviti« RKZ. Tento časový posun »padělaní« do r. 1816 vyvrací také možnost použití velmi mnohých »parallel«, které by byl musil Hanka znáti nikoli »r. 1817« nebo »před nálezem RK«, jak se neurčitě, proto nepřipustně a bez důkazů vyslovují odpůrci, nýbrž daleko dříve, hned na počátku »padělaní«, totiž před skládáním textů básní RKZ v nové češtině. Jak se mi však podařilo prokázat v několika případech, poznal Hanka některé tyto »parallelly« teprve r. 1817, tedy jen nějaký měsíc před nálezem hotových a praeaparovných originálních Rukopisů, kdy — ani nehledě k jiným tehdejšími pracem Hankovým — již použití jich do novočeského sepsání básní bylo časově holou nemožností. A proč by byl »padělatel« Hanka čekal měsíce s nálezem RK a »podstrčením« RZ na Zeleňou Horu?

V souvislosti s oněmi časově naprosto neurčitými tvrzeními odpůrců nemohu tu nepřipomenouti, co na jejich adresu napsal již r. 1930 v »Pravdě o RKZ« prof. Mareš na str. 181. Napsal: Přesvědčení blasatelé podvržení Rukopisů od Hanky stále nemají odpovědi na **hlavní** otázku: jak dlouhého času potřeboval Hanka na sepsání těch básní, ovšem novočesky; jak dlouho je překládal do staročeských veršů; ale zvláště, jak dlouho »kreslil« na starý pergamen písmo, jiné v RZ, ... jiné v RK, ale tak, že i palaeografičtí odpůrci RK kladou jeho písmo do 14. stol.; a jak dlouho potřeboval Hanka, aby praeaparoval tyto čerstvě psané Rukopisy tak, že se jeví i chemicky jako pravé rukopisy ze 14. stol.? Na tyto otázky odpůrci neodpověděli. Jen mus. archivář Dr. V. Hrubý dotkl se jedné z nich již r. 1919 v brožuře »RK padělek Hankův« (str. 32 a 51). Podle něho Hanka v r. 1817, kdy asi pracoval na RK, si opisoval z kodexu Strahovského Tristrama, uvedl svou báseň o Jaroslavovi podobnou myšlenkou, jakou začíná Tristram, a zdá se, že i jinde v Jaroslavu jsou stopy Tristrama; po napsání »staročeských« básní starým písmem a pravopisem na starý pergamen, jehož měl Hanka dosti — odkud, Hrubý neříká —, a jež upraven podle starého listu, nalézajícího se v jeho rukou, vyzdobil rumělkovými nadpisy kapitol a asi 50 větších písmen, nakreslil vlnkové výplně, iniciálku každé kapitoly nakreslil ozdobně do čtverce, vyzdobil jeho volnou plochu zlatem, které vzal patrně ze starých rukopisů, podložil je dříve barvou zelenou, červenou nebo modrou a připojil k iniciálkám nemotorně ozdůbky volutové; potom pročetl RK ještě jednou, opravil vyškabáváním 18 míst textu, pergamen důkladně pošpinil a umazal, načež 16. IX. jej ještě s 5 malými zlomky pergamenových rukopisů ve sklepení věže různě podstrčil a pak vše »nalezl«. Ze

skutečností, zjištěných v tomto článku, usoudí každý čtenář, že Hankovi nestačil čas na všechny tyto práce v r. 1817.

Kdyby Hanka, jenž pomocí Kopitarovou se informoval již v říjnu 1815 ve Vídni o vyhlídkách právníků u auditoriátu, byl skutečně padělatel RKZ, pak byl tehdy geniálním básníkem a středověkým všemělcem.

Litoměřický rodák, Němec Dr. J. G. Meiner, pens. prof. estetiky na praž. univers., obdržev od Dobrovského s dopisem z 20. XII. 1818 Svobodův německý překlad RK, byl RK tak zaujat, že i v noci na štědrý den až do úsvitu pracoval na recenzi pro vídeňský Hormayerův Archiv. Týž den ještě napsal Dobrovskému obsáhlý dopis o RK a praví tam do slovně: *Darin ist mehr als im Nibelungenlied, česky: V RK jest víc než v Písni o Nibelungech.* (Dr. Lemberg: *Grundlagen*... 1932.) O tom, jak cizí spisovatelé psali o RK, cituji z II. vydání Grégrovy *Ob-rany* 1886, str. 93 a násl., tyto výroky: *Pertz*: pocházejí z počátku 14. stol. *L. Krumml*: pohled na rukopis (a dali jsme si jej ukázati velmi důkladně) neučinil ani na nepředpojatého nikterak dojem, že by byl uměle dělán a že jde tu padělání. *Goethe*: neocenitelné zbytky nejstarší doby — málo se zachovalo v národních písních podobných předkřesťanských aneb z doby prvního křesťanství pocházejících projevů tenkrát ještě polovzdělaného, však přesto nejmenším citům přístupného národa — Rukopisy nazývá drahocennými pozůstatky staré české literatury, které, nebyvše nikdy úplně zapomenuty, v jeho době neočekávaně bohatým objevením jsou rozmnoženy; *Grimm*, 10. X. 1840: Jakmile jsem spatřil snímek Libušina soudu, zmizely všechny pochybnosti; něco takového musí být pravým, nemůže být sfašlovaným. *Mickiewicz*: verše vzorem libozvuku; sloh, názornost a původní básnická síla Zábaje jsou pozoruhodny. *Rakoviecki*: duch krásný, živost obrazů, lehkost slohu a neobyčejná mohutnost ve výrazu přesvědčuje nás o stupni osvěty i vyspělosti jazyka starých Slovanů, jakož i o známém jim od nepamětných dob umění písma. *Berg*: RK ukázal nám, na jakém stupni vzdělanosti stáli předkové nynějších Čechů; on zachoval nám živé, pravdivé vypravování o minulých dnech v líčení plném citu a velkolepé krásy — verše sladké a na div krásné. *Zlatojevič*: RK je drahý kámen — o vnitřní ceně napsány jsou a mohou se napsati celé knihy. Z RK se vidí, že Češi byli lepší svých nepřátel. Že se nezachovala celá kniha, je škoda nejen pro Čechy, nýbrž pro všechny Slovany. *Siemien-ski*: nejvýbornější útvary předků — básnická jejich hodnota je veliká — RK rovná se nejlepšímu básnickým plodům všech časů. *Wratislaw*: nejpamätnější zbytek stařin, v jazyku českém sepsaných — lze je pokládati za nejvážnější přídavek, který se kdy od koho stal k archivům básnictví slovanského. *Bowring*: Mimo cenu jich filologickou nelze popřítí též cenu jejich poetickou — nález jich jest za jisté nejdůležitější událostí v moderní historii staré poesie slovanské — básně vynikající neméně jednoduchostí i silou svojí, jakož i pravidelností versů. *Robinsonová (Talvj)*: velice cenným zbytkem jest proslulý RK, jenž obsahuje též některé básně, jež původně složený byly, jak jest zjevné, ve století osmém neb devátém. *Quinet*: tak jako snad žádná jiná poesie, mají básně tyto ráz doby a podněbí, v nichž vyrostly... nepodobají se žádné z básní napřed vypočítaných (*Homer, Shanameh, Ramajana, Nibelungy, Artuš*) — musely být inspirovány

z blízka událostmi, ano skoro na bojišti — veškerá krása básní těch vytryskla ze skutečnosti současné a vášnivě. *Eichhoff*: Do očí bijícím dokladem o stáří (Zábaje) jest, že není v ní ani jediného názvu místního — jaká pravda a jaké umění zároveň jest ve způsobu, jakým Slavoj zde slova svá hlásá (k Zábaji), a v posledním vyzvání Zábajově, v němž líčí vzpouru již jako vítězství! — líčení vojska Luděkova vyniká bohatostí básnickou, jež nezádá v ničem Homerovi — Zábaj stává se zde stejně velikým, jako Achill, pronásledující samojediný vojsko trojské. *Francesconi*: básnické květy, jež závodí s půvaby řecké musy a písní bardův kaledonských — nemluvě o jiných krásách, nalezneme tu živé líčení, vzaté ze zkušenosti, tu opět přirozený pathos, což vše líbí se tím více, čím více se zdá povrhovati každou okrasou — myslím, že každý Čech při pohledu na tento drahocenný rukopis, je-li mu vlast drahá, musí cítiti část oné rozkoše, jakou cítí Angličan při pohledu na Velkou Chartu v museu britském. *Goethe*: obě větve básnictví, česká i německá, pravý základ a podklad svůj vždy přece jen hledati musí ve staročeském (životě i literatuře), kde život, řeč i poesie národní mají dosud nejvíce samostatný a vlastní svůj ráz. Čechy jsou bohaty na památky této doby rozkvětu. Nejstarší zbytky staré jich literatury, kteréž nikdy zapomenuty nebyly, rozmnoženy byly neočekávaně v naší době nálezy nejbohatšími; neocenitelné památky. *Dambek*: básně vynikají velice vnitřním obsahem — v estetickém ohledu vynikají básně tyto veskrze přirozeností a zvláštním rázem, objemnější zvláště silou a mohutností, menší aneb písně zvláště půvabem a nejvíce vřelostí citu. Skromná prostota, oblíbené roucho pravé velikosti, jakož i pravé naivnosti jest též rouchem, v němž se básně tyto objevují — nález jich lze tudíž nazvati v každém ohledu šťastným, ano pro Čechy neocenitelným. *Meiner*: epické básně RK jsou jediný ve svém způsobu úkaz, poněvadž mají mimo veškeré jakoby vrozené přednosti skvělého historického líčení a ryzího plamene vlasteneckého nadšení i tu, že opírají se o velice důležité domácí události a hrdinské činy, jež sledovati lze s dosti zevrubnou určitostí, i pokud dějiště se týče, až do IX. stol. nazpět a v doby nikoli nenásilného obracování Čechů. V této příčině jsou pravým pokladem starých názorů, mravů a zvyků a do jisté míry podávají i svědectví o povaze Čechů, jsouce jakoby klíčem celé jejich historie. — Lyrické písně jsou veskrze hluboce citěny, samostatně myšleny, živě, líbezně, mocně a přece vždy jasně a prostě vyjádřeny jako duch a srdce anděla ve tváři krásného dítěte. Hned pohrávají anakreontickou něhou (*Žezulice*), hned dýchají vřelou touhou (*Kytice, Růže*), truchlivým steskem (*Opuštěná, Skřivánek*), hned kypí bujarou rozkoší mládí (*Jahody*). Ostatní, jichžto prstonárodní charakter taktéž nelze popírati, povznášejí se skoro až k epu, oslavujíce smělého osvoboditele uloupené milenky (*Zbyhoň*), rytířského zápasníka za knížecí nevěstu (*Ludiše*) nebo oplakávající rukou nepřátelskou padlého jinocha očima všech dívek (*Jelen*).

Podle předcházejících úsudků o básnické úrovni RK byl by býval Hanka jako »padělatel« geniálním básníkem než sami původci Nibelungů. Jak vypadala tehdy Hankova básnická síla ve skutečnosti, prokazuje jeho 20 písní z obou svazků Dvanáctera písní z r. 1815 a 1816 a novoroční přání vídeňskému Hromádkovi k 1. lednu 1817, jež dle Prvotín z téhož dne zní: *Přigmete mau žádost w spěchu: Nebe gen Wám zdrawj přeg!* — Ostatně pak milost Čechů —

tisíc napřed platců dey, — w Uhřích takowychto hostj — pět set pro zatím gest dosti. — Hanka. — Jasnó tedy, že Hanka básně RK neskládal.

Pro otázku Hankova »středověkého všemělství« je důležité podívat se na vnějšnosti RKZ. Mus. bibl. A. J. Vrtátka (ČČM 1871/426) odkryl v RK žluté plámky ma dně červených větších písmen, na začátku hlavních odstavců básní, jakož i na začátku drobných písní, které plámky kladl pisatel hlavního textu jednak z ohledů ornamentálních, jednak tam, kam červené písmo rubricírováno býti mělo. Vrtátka ukázal též k útlým propíchnutím listů pergamenových v rozích textových sloupců a po vnějších krajích listů, k drobným mikrografickým literkám v místech, kam potom červené iniciálky vepsány byly. Po těchto pracech hlavního písaře přicházel podle Vrtátka teprve při ozdobnějších rukopisech zvláštní registrátor a konečně illuminátor. V RK je 7 kreslených barevných velkých iniciálek. Podle Marešovy Pravdy o Rukopisech je RK krasopisecky krásně proveden. Četná velká písmena jsou psána rumělkou, tak i nadpisy kapitol a vlnité ozdoby při nich. Iniciálky epických básní jsou omalovány červeně, zeleně, modře do čtverečků, polepených zlatým plíškem a orámovaných stejnou barvou jako písmeno; od volných rohů rámečku vinou se ozdobné vlnovky v téže barvě. RZ má 4 velké iniciálky. Podle Marešovy »Pravdy« je iniciálka A ozdobně provedena rumělkou. Podobně i jiná velká písmena, ale ne vždy počáteční, nýbrž i u slov vedlejších. Zvláště velké je červené písmeno C a D. Počáteční velké červené písmeny jsou po různu po celém RZ bez znatelného pravidla. Zvláště záhadné jsou červené čáry na 4. str., z nichž bylo vykouzleno proslulé »V. Hanka fecit«. Naprostou pravidelností je, že počáteční písmeno každého slova má vpravo červenou obrubu, čím je umožněno čtení, ztížené nepřetržitým chodem písmen jedné za druhou. To tedy znamená dalších 613 červených čar. Zmíněných počátečních velkých červených písmen napočítal jsem 31.

Bělohoubkovým mikrochemickým a mikroskopickým ohledáním zjištěny r. 1886 v RK tyto podstatné skutečnosti. Ořízka po výtce zvětšela a pošpiněná, místy rozdrásaná. Jemný pergamen po jedné straně hladší, po druhé drsnější. Popsaná část vždy méně hladká než nepopsaný okraj. Pergamen prodlením času vlivem součástek vzduchu, jmenovitě vláhou, prachem a snad i mikroorganismy utrpěl nemálo na svých původních vlastnostech. Listy jsou porušeny, jsou na nich i v textu skvrny světlešedé, světle neb temně nahnědlé, též poněkud narudlé. Pletivo pergamenové doznalo někde destrukce. Jsou viditelné čtyři rohové body každého písmového sloupce čili pichy, jimiž vedeny dvě kolmice a dvě vodorovné přímký od okraje k okraji. Podél kolmé ořízky řada pichů, snad kružidlem, pro linkování. Někde odříznuty, ale dokonale zachovány na 9 ze 14 listů. Linky se shodují s pichy. Vzdálenost linek nestejná. Linek i s orámováním je kolem 700 čar. Barva linek světle žlutavorezovitá, ráz jejich shoduje se s rázem běžného písma minusculního. Linková kapaňina pronikla jednotlivá vlákna pergamentu. Barvivo linek je sloučenina železitá, trvající v sloučenství chemickém s glutinem pletiva pergamenového. Písmo RK je drobné, minusculní, barvy rezavě žluté, jehož povaha (čili ductus) je v celém RK táž, vzniklo tedy pravděpodobně prací jednoho písaře. Na četných místech proráží písmo pergamenem a objevují se jeho tvary také na opačné straně. V RK je celkem 50 červených písmen úvodních, umístěných v čele nových odstavců (rubrikace); jsou rázu písma

majusculního; jejich červená barva má 2 odstíny, jejich barvivem je rumělka. Písaři rukopisů v dávných věcích, píšíce text, ponechávali mezery v řádcích, kam se dodatečně vpravovala větší a ozdobná, po výtce barvami provedená úvodní písmena. Práci tu konal buď též písař aneb jiný zv. rubricator. Na taková místa aneb v sousedství jich vepsal písař textu malé písmenky, zvané »mikrografy«, aby upozorňovaly rubricatora, kde a jak zdobiti. Vrtátka odkryl v RK dva, Bělohoubek dalších pět mikrografů. Také M. Hattala a Ad. Patera odkryli snad některé. Jejich barva, vzezření i ráz souhlasí s běžným písmem RK. K osobitým příznakům úvodních písmen náležejí barevné značky zv. plámky, žluté, umístěné buď pod anebo do úvodní písmeny. Nelze je postihnouti všude, je jich jen 22. Při samém konci řádek červeného písma je v RK na 4 stránkách pět drobných červených okras a výplůků. Na počátku hlavních oddílů čili hlav RK vyskytuje se sedm větších ozdobnějších písmen, iniciálek, umístěných uprostřed čtyřbokých barevných rámečků v zlatolesklém poli. Toto je obdélník nebo kosodélník. Ze 2 rohů rámečku vystupují dolů a nahoru arabesky ve tvaru úponků vinné révy. Prostora uvnitř rámečků a kolem písmena je polepena tenkými lištami zlata s patinou stáří. Tyto lišty přilnuly tak k pletivu pergamentu, že úzkou trhlinou, tu a tam prorvanou, lze přesně rozpoznati vláknitou povahu pergamenového pletiva. Iniciálky s arabeskami jsou buď zelené nebo červené. Jen čtvrtá iniciálka N(eklan) je modrá, pod modří skvrnky zeleného barviva, zásaditého uhličitanu měďnatého (chrysokoly) a na jednom místě pod ostrůvkem zeleného barviva vyšetřeny sledy barviva červeného, rumělky. Hmota dobře zachovaného zlatolesklého povlaku je v podstatě zlato s malíčkým podílem mědi. Prof. Bělohoubek podle zkoušek soudí na přítomnost bílku jako lepidla zlatého povlaku; pod tímto se objevil pergamen někde bílý, jinde slabě rudě zbarvený; tu a tam postřehl červená tělíska, možná sledy rumělky.

Tyto skutečnosti RZ i RK, zejména pak ony, zjištěné odborně A. J. Vrtátkem a Bělohoubkem, odpovídají úplně technickému psaní a zdobení knih středověkými klášterními dílnami obratných a zkušených mnichů-písařů a illuminátorů, jak je vylíčil doc. Dr. Květ ve své rozhlasové přednášce dne 29. I. t. r. Vyjímám z ní jen používání zlata malíři-illuminátory v podobě tenounce vytepaných plátků, kladených na zvlášť připravený podklad z křídly a klovatiny. Až když pozlátka dokonale přilnulo, leštil je malíř achátem nebo vlčím zubem a pak teprve začal illuminátor s malováním.

Z těchto skutečností vnějšku RZK plyne, že by byl musil Hanka, kdyby byl RKZ padělal, nejen znáti do všech podrobností, jak se ve středověku knihy psaly a illuminovaly, ale byl by to musil také v oné kritické době s dokonalou obratností písařskou a illuminátorskou provést. Ptám se: bylo to možno u 25letého absolvovalšího právníka, mohl provést tyto písařské a malířské výkony i umělé zestarání rukopisů vedle svých skutečných prací? Kde si opatřil chudý Hanka všechn ten potřebný materiál, pergameny, inkousty, barvy, zlato a j.? Na to je jediná možná odpověď: To Hanka nemohl, on RKZ nepadělal! Nyní se vracím zase k textům Starobýlých Skládání.

Z těchto textů vyšel před nálezem RKZ tiskem jen I. díl v červenci 1817, ale Hanka pracoval již i na II. dílu, jenž se před koncem listopadu 1817 již částečně tiskl. Druhý a třetí díl vyšly již r. 1818, čtvrtý r. 1820. Opožděný r. 1823 a Tkadleček roku 1824. Hořejší staré české rukopisy vydaly 1359 tiskových

stran. Do oné kritické doby »padělatelů« беру další součásti toliko I. dílu St. Skl. Předmluvu bez data napsal Josef Jungmann, Hanka sepsal »Uvedení« z 10. VI. 1817 o dvaceti stránkách a po Jungmannově vzoru »Vysvětlení zastaralejších a zatmělejších slov«, o kterých slovech se radil s Jungmannem (stran 25). V »Uvedení« vypočítává Hanka staré již otisknuté rukopisy počínaje r. 1539, uvádí ukázky z nejstarších rukopisů, na př.: z nekrologia Podlažického kláštera od r. 900 skoro do r. 1230, uvádí citáty z listin a spisů od r. 1057 do r. 1437, pojednává na třinácti stránkách mluvnicky s ukázkami až od r. 933 a podává zprávu o rukopisech, z nichž I. díl čerpá. »Vysvětlení« obsahuje 430 abecedně seřazených slov, vysvětlovaných 669 slovy s citováním 592 míst básní, kde slova ta přicházejí, na příkl. až 18 míst u jednoho slova. S »Pravopisem« musil Hanka v oné kritické době vypsati celkem 1832 lístky kartotékové, seřadit jich 1553 abecedně v 6 řadách o 133, 854, 105, 19, 12 a 430 listcích a přepisovat do nich 1356 vysvětlujících slov a 592 citace. Toto »Uvedení« do I. dílu napsal Hanka dvakrát. Jednou jako přeškrťovaný a opravovaný koncept na 12 stránkách o 294 řádkách a po druhé na čisto též o 12 stránkách o 334 řádkách pro tisk. Vedle toho sepsal Hanka 17 stran nikde neuveřejněného opravovaného gramatického pojednání o 331 řádce.

Úžasná je také Hankova korespondence z doby do listopadu 1817. Dokumentární význam pro naši otázku má korespondence s Dobrovským a zvláště s Kopitarem. Bohužel Hanka upadl v nemilost a v Museu není dokončeno popsání jeho pozůstalosti. Ačkoli originální dopisy, psané Hankovi Kopitarem, jsou seřazené, neví se, zda a kde jsou koncepty vzájemných Hankových dopisů, o jichž originálech neví se ničeho ani v Lublaní, ani ve Vídni. Nemohu tu uváděti obsah třinácti dopisů Kopitarových o 32 stránkách, ani obsah jiných, mnou dosud prohlédnutých dopisů. Jen připomínám, že Hanka již od roku 1815 posílal Kopitarovi pro uveřejnění ve Vídni recenze o českých věcech a že Hanka podle všeho přišel na »Milion Markušovy z Benátek« a byl Dobrovským poučen o »Vlachu Marco Polo řečeném« až v červenci a srpnu r. 1817. A podle důkazu odpůrců z »parallel« čerpal prý »padělatel« Hanka »4 shody« z »Milionu Marca Pola«!

To je zhruba Hankova činnost z doby, kdy by byl musil »padělatel« RKZ (RZ o 613 slovech a RK o 6.222 slovech). Ta již sama opravňuje mne k hořej-

šímu výroku o nemožnosti padělání RKZ V. Hankou a tudíž o jejich pravosti. A což teprve když se přihlídneme k pracem, spojeným nutně s »paděláním« RKZ, jež jsem již shora naznačil a jež by byl musil Hanka **současně** vykonati. Uvedu tu jen jako ukázkou rozsah studií literárních. Podle Flajshansových Poznámek načerpal Hanka 292 »shody« z 53 literárních děl. Laskavostí p. gener. bibliotekáře dr. Emlera podařilo se mi zjistiti, že v Národní a universitní knihovně nalézá se dnes z oněch 53 děl jen 14 o 5559 stranách (a 2 s velkým počtem svazků, kde Poznámky pramen »shod« blíže necitují), v nichž by byl tam Hanka mohl nastudovati »parallely«, jemu přičítané. Již rozsah této třetiny literárních děl prokazuje, že Hanka nestačil časem prostudovati všech 53 děl dosud nezjištěného rozsahu. Teprve dodatečně zjistím v Museu, která z těchto děl měl Dobrovský ve své knihovně, Hankovi tehdy přístupné, a která díla před »sepisováním« básní RZK v nové češtině neměl Hanka vůbec po ruce, jak jsem to již shora rozvedl u srbské Pesnarice, Milionu, Legendy o sv. Dorotě a Hvězdy mořské. Co o posledních dvou, platí přibližně o době opisování i u Alexandreidy, Prokopa, Tristrama a Tkadlečka. Již z ukázky této jedné přípravné studie lze s bezpečností souditi o době, kterou by byl Hanka potřeboval k »paděláním« celého RZK, i kdyby byl na sepsání básní stačil svým básnickým nadáním, na něž nijak neukazovaly jeho básně a písně.

A ještě něco. Dostala se mi do rukou neuveřejněná dosud dokumentární fotografie prof. Vojtěcha. Je to 80krát zvětšená fotografie tloušťky hrany pergamenu RZ. Okraje hrany jsou jasně ofotografovány, jeden nestejně široký, ale její střed se neofotografoval, zůstal černý. To znamená, že je hrana uprostřed prohloubená. Čím mohla vzniknouti tato prohloubenina? Jistě se neodvází nikdo tvrditi, že »padělatel« Hanka i na to myslil a uměle to přivodil! Ta skutečnost je jednou ze sta vnějších známek starobylosti RZ.

Je tedy prokázána způsobem trestního »alibi« nemožnost Hankova »padělání« RZK současně s jeho **skutečnou** činností před nálezem RZK, z čehož plyne, že tyto nejsou Hankovým »padělkem«, nýbrž že byly již v okamžiku jejich nálezů v r. 1817 **pravými a starobylými rukopisy.**

Přepřacovaný a doplněný otisk článků »Národní republiky«: »RKZ jsou pravé. Alibi Václava Hanky« z 5. ledna, »C. k. cenzura vyvrací padělanost RZK« ze 3. března a »25letý Hanka — geniální básník a středověký všeuměl?« z 10. března 1939.

